

EU:s strategi för barnets rättigheter

2020/21:FPM98

Arbetsmarknadsdepartementet

2021-04-23

Dokumentbeteckning

COM (2021) 142

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén EU:s strategi för barnets rättigheter

Sammanfattning

Den 24 mars 2021 presenterade kommissionen meddelandet EU:s strategi för barnets rättigheter. I strategin tar kommissionen upp utmaningar och föreslår konkreta åtgärder för att skydda, främja och uppfylla barnets rättigheter. Kommissionen understryker att alla barn i Europa och runtom i världen ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter och leva fritt från diskriminering, våld och hot. Strategins övergripande ambition är att skapa bästa möjliga liv för barn i EU och globalt. EU-strategin består av sex temaområden som inbegriper nyckelåtgärder som kommissionen avser vidta samt uppmaningar till medlemsstaterna. Varje temaområde definierar prioriteringarna för EU:s åtgärder under de kommande åren. En viktig väg för att stärka barnets rättigheter i EU är att stärka integreringen av barns rättigheter i all EU-politik och alla relevanta åtgärder inom EU. De tematiska områdena är:

- deltagande i politiska och demokratiska processer,
- socioekonomisk inkludering, hälso- och sjukvård och utbildning,
- bekämpa våld mot barn och säkerställa skydd av barn,
- rättsväsendets hänsyn till barns behov,
- den digitala sfären och informationssamhället, och
- den globala dimensionen.

Regeringen välkomnar meddelandet och delar på övergripande plan den analys och de prioriteringar som kommissionen presenterar i strategin.

1.1 Ärendets bakgrund

Fördragen föreskriver att respekten för människans värdighet, jämlikhet och respekten för de mänskliga rättigheterna och skydd av barnets rättigheter är delar av Europeiska unionens grundläggande värden. Vidare föreskrivs barnets rättigheter i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Strategin bygger på kommissionens tidigare meddelanden om barnets rättigheter och på bidrag från Europaparlamentet, medlemsstaterna, barnrättsorganisationer, andra intressenter och enskilda, som samlats in under den förberedande fasen. Strategin har tagits fram för barn och tillsammans med barn, över 10 000 barns åsikter och förslag har tagits i beaktande när strategin utarbetades. Kommissionen presenterade sitt meddelande den 24 mars 2021.

1.2 Förslagets innehåll

Den övergripande ambitionen med strategin är att skapa bästa möjliga liv för barn i EU och resten av världen. Genom att anta strategin åtar sig kommissionen att sätta barnets bästa i centrum för EU:s politik både i sina interna och externa åtgärder. Strategin syftar till att sammanföra EU:s alla nya och befintliga lagstiftningsinstrument, politiska instrument och finansieringsinstrument i en övergripande ram. Barn som tillhör utsatta grupper beaktas särskilt i strategin.

I strategin föreslås en serie riktade åtgärder inom sex tematiska områden, vart och ett definierar prioriteringarna för åtgärder under de kommande åren.

1.2.1 Deltagande i politiska och demokratiska processer

Tillsammans med Europaparlamentet och barnrättsorganisationer avser kommissionen inrätta en EU-plattform för barns deltagande. Plattformen syftar till att koppla samman befintliga mekanismer för barns deltagande på lokal, nationell och EU-nivå och till att involvera barn i beslutsprocesserna. Kommissionen ska utveckla och främja tillgängliga och barnvänliga versioner och format av relevanta EU-instrument. Kommissionen åtar sig även att skapa utrymme för barn att bli aktiva deltagare i den europeiska klimatpakten. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att öka medvetenheten och kunskapen om barnets rättigheter hos exempelvis yrkesverksamma som arbetar med och för barn.

Bekämpande av barnfattigdom och främjande av lika möjligheter

Kommissionen strävar efter att inrätta en europeisk barngaranti (COM (2021) 137) för att bekämpa fattigdom och social utestängning bland barn vilken ska komplettera EU:s strategi för barnets rättigheter. Kommissionen uppmanar därför rådet att anta den föreslagna rådsrekommendationen om en europeisk barngaranti. Vidare ser kommissionen behov av att säkerställa överensstämmelse mellan åtgärder för barnets rättigheter och EU:s strategi för rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att genomföra rådsrekommendation om en väg till jobb – en förstärkt ungdomsgaranti (Faktapromemoria 2019/20:FPM60).

Säkerställande av rätten till hälso- och sjukvård för alla barn

Kommissionen lyfter särskilt vikten av vaccinationsprogram, att förebygga och motverka barns utsatthet för cancer samt att motverka psykisk ohälsa. Kommissionen avser att påskynda genomförandet av rådets rekommendation om stärkt samarbete i EU rörande sjukdomar som kan förebyggas genom vaccination, att tillhandahålla information och utbyte av erfarenheter och god praxis för att arbeta mot psykisk ohälsa. Vidare avser kommissionen att vidta åtgärder för att fokusera på hälsosam och hållbar mat i skolan samt utveckla en frivillig uppförandekod för att minska marknadsföringen på nätet av produkter som innehåller mycket socker, fett och salt. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att identifiera barn som en prioriterad målgrupp i sina nationella strategier för psykisk hälsa.

Bygga upp inkluderande utbildning av god kvalitet

Kommissionen avser bland annat att under 2022 föreslå en översyn av Barcelonamålen för att stödja en ökad samstämmighet bland medlemsstaterna i fråga om deltagande i förskoleverksamhet och barnomsorg. Vidare avser kommissionen lägga fram ett förslag till rådsrekommendation om e-lärande och distansundervisning samt föreslå ett nytt initiativ, *Pathways to School Success*, som förväntas bidra till mer likvärdiga möjligheter.

Medlemsstaterna uppmanas att genomföra alla relevanta åtgärder som rekommenderas i handlingsplanen för integration 2021–2024 inom området utbildning.

1.2.3 Bekämpa våld mot barn och säkerställa skydd av barn

Kommissionen avser lägga fram ett förslag till rättsakt för att bekämpa könsrelaterat våld mot kvinnor och våld i hemmet. Kommissionen avser även stödja slutförandet av EU:s anslutning till Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet

(Istanbulkonventionen). Kommissionen avser även lägga fram en rekommendation om förebyggande av skadliga sedvänjor som utövas mot kvinnor och flickor, inbegripet kvinnlig könsstympning, samt stödja utbytet av erfarenheter och god praxis för att sätta stopp för kirurgi och medicinska ingrepp som inte är nödvändiga på intersexuella spädbarn och ungdomar. Medlemsstaterna uppmanas att anta lagstiftning för att förbjuda kroppsstraff samt att upprätta och förbättra hjälptelefoner och hotlines för barn. Medlemsstaterna uppmanas även att förbättra systemet för skydd av barn på nationell nivå genom att exempelvis påskynda övergången från institutioner till familje- och samhällsbaserade omsorgstjänster av hög kvalitet.

1.2.4 Rättsväsendets hänsyn till barns behov

Kommissionen avser att under 2022 föreslå en rättsakt om stöd för ömsesidigt erkännande av föräldraskap mellan medlemsstaterna. Vidare avser kommissionen att bidra till utbildning av rättstillämpare om barnets rättigheter och ett barnvänligt rättsväsende, i linje med den europeiska strategin för rättslig utbildning 2021–2024 (COM(2020) 713 final). Kommissionens avsikt är även att tillhandahålla riktat ekonomiskt stöd till projekt för att skydda barn i migration inom ramen för den nya asyl-, migrations- och integrationsfonden (Amif). Kommissionen åtar sig att bistå medlemsstaterna vid utvecklingen av effektiva och gångbara alternativ till förvar av barn vid migrationsförfaranden. Medlemsstaterna uppmanas att stödja utbildningsinsatser om barnets rättigheter och om ett barnvänligt och tillgängligt rättsväsende till relevanta yrkeskategorier. Medlemsstaterna uppmanas även att utveckla alternativ till befintliga rättsliga åtgärder, exempelvis genom användning av reparativ rättvisa och medling.

1.2.5 Den digitala sfären och informationssamhället

Kommissionens avser att anta en uppdaterad strategi för bättre internet för barn 2022. Vidare avser kommissionen säkerställa genomförandet av Direktivet om tillgänglighetskrav för produkter och tjänster (EU 2019/882) samt intensifiera kampen mot alla typer av sexuella övergrepp mot barn på nätet. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att säkerställa jämlik tillgång till digitala verktyg och internetuppkoppling samt att stödja utvecklingen av barns grundläggande digitala kompetens. Kommissionen riktar även en rad uppmaningar till företag inom informations- och kommunikationsteknologi.

1.2.6 Den globala dimensionen

Kommissionen betonar vikten av att EU stärker sitt åtagande att skydda, främja och förverkliga barns rättigheter globalt och multilateralt. Exempelvis genom att EU fortsätter att avsätta tio procent av finansieringen av humanitärt bistånd till utbildning i nödsituationer och utdragna kriser.

För att nå strategins målsättningar avser kommissionen att säkerställa att ett barnrättsperspektiv integreras i all relevant politik, lagstiftning och i alla relevanta finansieringsprogram. Detta kommer att vara en del av åtgärderna för att skapa en barnvänlig kultur i EU:s politik, och kommer att stödjas genom att tillhandahålla utbildning och kapacitetssuppletering till EU:s personal och förbättrad intern samordning genom kommissionens samordnare för barnets rättigheter.

1.2.8 Genomförande av strategin

Kommissionen kommer att övervaka genomförandet av strategin på EU-nivå och nationell nivå och rapportera om framstegen vid det årliga europeiska forumet om barns rättigheter. Barn kommer att vara en del av övervakningen och utvärderingen. Strategins åtgärder kommer att anpassas där det behövs. Kommissionen uppmanar Europaparlamentet och rådet att stödja strategin och arbeta tillsammans för att genomföra den. Kommissionen uppmanar medlemsstaterna att utveckla nationella strategier för barnets rättigheter. Medlemsstaterna uppmanas även att tillträda barnkonventionens samtliga fakultativa protokoll.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet innehåller inte några konkreta förslag till lagstiftningsåtgärder, varför det i sig inte får några effekter på det svenska regelverket.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Meddelandet innehåller inte några konkreta förslag som medför direkta budgetära konsekvenser.

2 Ståndpunkter**2.1 Preliminär svensk ståndpunkt**

Regeringen välkomnar kommissionens meddelande om en strategi för barnets rättigheter och anser att ett strategiskt och unionsgemensamt arbete kan bidra till att stärka barnets rättigheter i EU. Att sätta barnets bästa i centrum för EU:s politik i såväl interna som externa åtgärder bidrar till mer likvärdiga möjligheter för barn. Regeringen anser att det är av vikt att strategin genomförs och följs upp på ett samlat och långsiktigt sätt, och ser positivt på att kommissionen rekommenderar medlemsstaterna att anta nationella strategier för barnets rättigheter.

Regeringen delar kommissionens utgångspunkt och ambition i att alla barn ska kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter och få växa upp fritt från

diskriminering och våld samt att skapa bästa möjliga liv för barn i EU och globalt. Strategin ligger i linje med FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna (stadgan). Regeringen anser att barnkonventionen och stadgan även ska vara integrerade delar i genomförandet av strategin.

Regeringens anser att strategins sex tematiska områden är väl avvägda och möter de utmaningar som EU står inför när det gäller förverkligandet av barnets rättigheter. Att dessa områden ska understödjas av en stärkt integrering av barnets rättigheter i all relevant EU-politik är välkommet. Den tyngdpunkt som strategin lägger på barnets rätt till inflytande och delaktighet är särskilt positiv då detta är en av barnkonventionens grundprinciper och en viktig förutsättning för förverkligandet av barnets rättigheter i stort. Vidare är det särskilt positivt att strategin lyfter behovet av att bekämpa alla former av våld mot barn, inkluderat alla former av skadliga sedvänjor. Regeringen anser däremot att det ur ett jämställdhetsperspektiv hade varit önskvärt att strategin på ett tydligare sätt hade belyst flickors och pojkars respektive situation. I genomförandet av strategin anser regeringen att det är av stor vikt att upprätthålla medlemsstaternas utrymme att agera utifrån den nationella situationen samt de förutsättningar och behov som råder i staten.

Regeringen återkommer till riksdagen avseende enskilda initiativ när de har presenterats och analyserats.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas ståndpunkter är för närvarande inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Den 11 mars 2021 antog Europaparlamentet en resolution om barns rättigheter mot bakgrund av kommissionens strategi för barns rättigheter (2021/2523[RSP]). Europaparlamentet uppmanar bland annat kommissionen att lägga fram sitt förslag om inrättande av den europeiska barngarantin under det första kvartalet 2021 och upprepar särskilt sin uppmaning att EU:s insatser för att sätta stopp för alla former av våld mot barn, både på och utanför internet, måste intensifieras. Vidare betonar Europaparlamentet vikten av att det införs konkreta åtgärder för att uppdatera EU:s befintliga handlingsram för psykisk hälsa, att kommissionen uppmärksammar barn i utsatta situationer samt antar ett intersektionellt angreppssätt.

I övrigt är institutionernas ståndpunkter för närvarande inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har inte sänts på remiss och övriga intressenters ståndpunkter är inte kända.

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Inte aktuellt då det rör sig om ett meddelande.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Inte aktuellt då det rör sig om ett meddelande.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Eventuell fortsatt behandling är inte känd.

4.2 Fackuttryck/termer

Barcelonamålen: EU-gemensamma målsättningar för tillgång till barnomsorg, målen inriktas i huvudsak på att främja föräldrars och särskilt kvinnors möjligheter att komma in och stanna i arbetslivet för att på så sätt uppnå ökad jämställdhet.

Pathways to School Success: Initiativet presenterades i ett meddelande från kommissionen den 30 september 2020. Initiativet syftar till att hjälpa alla elever att nå en grundläggande färdighetsnivå och har ett särskilt fokus på grupper som är mer utsatta för underprestation.

Reparativ rättvisa: att betona försoning och reparation av konsekvenser och skada, snarare än att utkräva straff för den brottsliga gärningen. Den innebär att adressera skadorna men också orsakerna till skadorna. Hur man hanterar skadan varierar beroende på brottet och vilken typ av skada denna medför.

Den europeiska klimatpakten: ett initiativ av EU-kommissionen som syftar till att få allmänheten och närsamhällena att engagera sig i klimat- och miljöarbetet. Klimatpakten ska informera, inspirera och stimulera till samarbete mellan människor och organisationer – allt från nationella, regionala och lokala myndigheter till företag, fackföreningar, civilsamhällesorganisationer, skolor och lärosäten, forsknings- och innovationsorganisationer, konsumentgrupper och enskilda.